

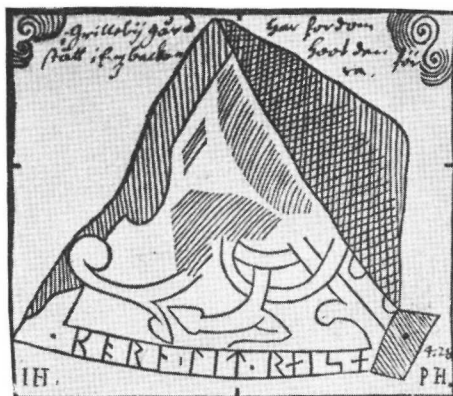

Fig. 163. U 731. Grillby, Villberga sn. Efter B 599.

Till läsningen: 1 **b** har haft en för Balle typisk form. 2 **o** har bst endast t. h. om hst (f). 4 **n** har ensidig bst. 6 **i** är ej stunget. 9 **a** och 12 **a** ha enligt Hadorph och Helgonius dubbelsidiga bst; Celsius tecknar dem däremot som ensidiga.

Den **b**-runa, som förekommer i inskriften, tyder på att stenen kan ha ristats av Balle.

732. Grillby, Sörskog, Villberga sn.

Pl. 69.

Litteratur: B 602, L 680, D 1: 62. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, *Monumenta* 4, bl. 17; O. Celsius, *Svenska runstenar* (F m 60) 1, s. 131, 2, s. 727; J. H. Söderlund, *Skrivelse till Riksantikvarieämbetet* den 15/9, 28/11 1924 och den 10/11 1925 (ATA).

Äldre avbildningar: P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* 4 och B 602); O. Celsius, bläckteckning (i F m 60: 2, s. 727); R. Dybeck, D 1: 62; J. H. Söderlund, foto 1924 och 1925 (ATA).

Runstenen står rest på en stenig, mindre höjd, omkring 1,6 km. SSÖ om Grillby, 1 km. VSV om Backa kvarn i Villberga by, 300 m. ÖSÖ om mangårdsbyggnaden i Sörskog. Platsen kallas »Runstensbacken».

Enligt *Ransakningarna* fanns »J Grilleby Äng i Runsteens backan, een Runsteen skrifwin på een sijda, 2¹/₂ al: f ofwan Jorden.» (I samma äng, något åt Ö, har U 731 en gång stått rest.) På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* 4 finnes bläckanteckningen »Grilleby Engzbacka, Willberga sn.» (B 602: »Grilleby ängsbacke»; L 680: »Grilleby, ängsbacke.) O. Celsius, som undersökte stenen »d. 3 Aug. 1725», anger dess plats på följande sätt: »Willberga Sochn Grillby Äng, på en backe, mitt öfer ifrån kyrkian» (F m 60: 1, s. 131). På Celsius' teckning (inklistrad i F m 60: 2) anges platsen vara »Grillby äng, Willberga äng mitt öfer emot kyrkian». R. Dybeck beskriver platsen för runstenen på följande sätt i *Sveriges runurkunder*: »Grillby vidsträckta egor bilda söderut, en åttondedels mil från byn, liksom en udde mot de många och stora ängar, hvilka fordom utgjort sjön Lång-garn. Den, såsom det säges, för några år sedan af åskan skadade runstenen ligger der.» Det är denna runstenens ursprungliga plats, som finnes utmärkt på Geologiska kartbladet »Enköping». I beskrivningen till detta kartblad (1863) anges stenens plats vara »vid skogskanten vestsydvest om Willberga by».

Vid Dybecks besök låg sålunda runstenen omkull, och i samma tillstånd befann den sig ännu år 1924. Riksantikvariens ombud J. H. Söderlund skriver nämligen då (15/9 1924): »Vid Sörskog, Villberga sn ligger en mindre runsten, något skadad. För några år sedan, då jag fick anvisning om den, låg den gömd under en del kullersten och jord ute i en åker samt kringväxt

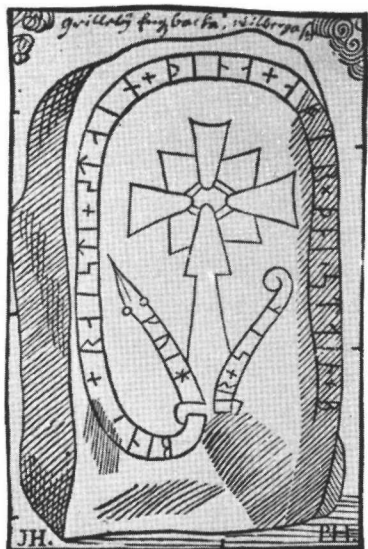

Fig. 164. U 732. Grillby, Sörskog, Villberga sn. Efter B 602.

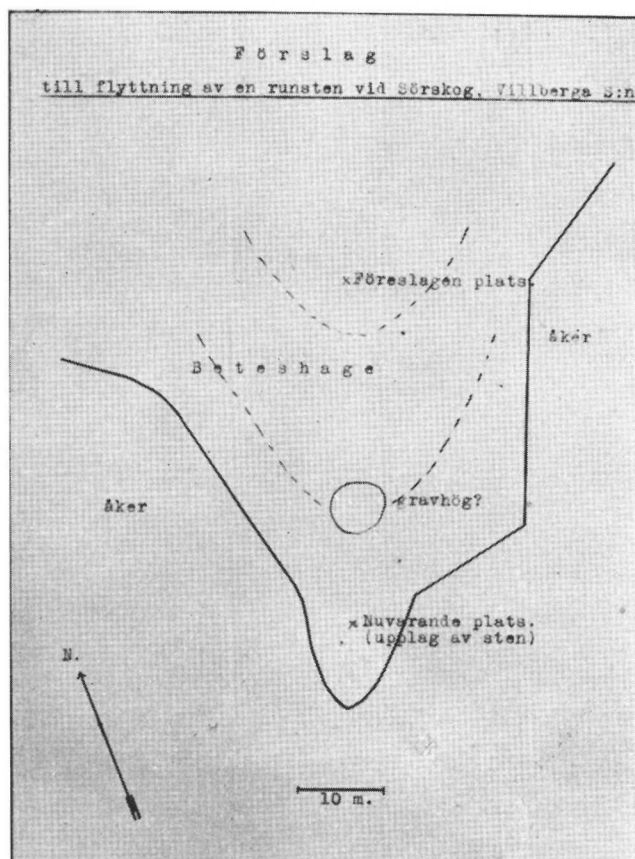

Fig. 165. U 732. Grillby, Sörskog, Villberga sn. Skiss över stenens flyttning (J. H. Söderlund).

av buskar. Nu frågas om jag får låta forsla upp den från sin plats och resa den på lämpligt ställe i en backe 15 à 20 mtr från den plats den nu ligger på? Riksantikvarieämbetet lämnade tillstånd till förflyttningen, och hösten 1925 flyttades stenen omkring 50 m. åt NÖ och restes på berget, där den nu står, se fig. 165. Söderlund skriver (^{10/11} 1925): »Vid transporten av stenen fanns att dess nedre del en gång blivit avslagen. Vid sökandet i stenröset fann jag en sten av samma granit, som runstenen och denna passade i den avslagna ändan, stenens fot. Jag har låtit ombesörja att den funna stenen blivit med järnkrampor fastsatt å sin forna plats. Nu är stenen rest å Runstensbackens krön, samt synlig vida omkring.»

Mörkgrå granit. (O. Celsius anmärker: »Swart och sköör sten».) Höjd 1,78 m.; bredd (över korset) 0,80 m. På stenens nedre partier är ristningsytan numera avflagrad; ristningen har där gått fullständigt förlorad. Ristningen är djupt huggen.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter B 602):

k[uihbia - ... + r]aisti + stain + pina + a[fttr + þorstain + b ... r + sin]
 5 10 15 20 25 30 35 40

Kvigbiörn raisti stæin þenna æftir Þorstæin, broður sinn.

»Kvigbjörn reste denna sten efter Torsten, sin broder.»

Till läsningen: Inskriften börjar och slutar utan sk. Sk ha i denna inskrift genomgående formen av ett litet kors. 1 k är ej stunget. Av 2 u återstår endast övre delen i kanten av den

stora flagring, som har fördärvat runföljden 2 **u**—9 **r**. Av Hadorphs och Celsius' läsningar att döma har 7 **a**, i likhet med inskriftens övriga **a**-runor, bst endast t. v. om hst. På träsnittet har denna bst fått en snett nedåtgående riktning; trots detta är det, på grund av att bst endast finnes t. v. om hst, riktigt att återgiva runan med **a**. På Celsius' teckning har runan den normala formen. Mellan 7 **a** och sk före 9 **r** synes på träsnittet endast nedre hälften av en hst. Att partiet här är skadat antydes av en skraffering. Avståndet mellan denna runa (8) och följande sk förefaller, om man får döma av träsnittet, att ha varit stort nog för att ge plats åt en runa; denna i så fall förlorade runa bör ha varit **n**. Celsius markerar två skadade runor. 19 **n** har, i likhet med inskriftens övriga **n**-runor, bst endast t. h. om hst. Efter 24 **a** synes nedtill ett kort spår av hst i runan 25 **f**. Avståndet till 26 **t** är något större än mellan inskriftens övriga runor. Av 26 **t** återstår numera endast ett kort stycke nedtill. Därefter har ristningen fördärvats genom flagring. Att ristningsytan här redan på 1600-talet var skadad, framgår av träsnittets skraffering, se fig. 164. Vid Celsius' besök (1725) var ristningsytan lika svårt skadad som nu på detta parti. Runorna 32 **t**, 33 **a** och 35 **n** äro på träsnittet otydliga; 33 **a** har bst i toppen. Efter 36 **b** var tydligen ristningsytan redan på 1600-talet avflagrad. Sannolikt ha, mellan 36 **b** och 37 **r**, fyra runor (**rupu**) gått förlorade. — Dybeck: ... **aisti** × **stain** × **pina** × **a** ...

Namnet *Kvighiorn* förekommer även på U 189; där skrives det emellertid **kuikbiarn**.¹ Snarast bör förleden uppfattas som *Kvīg-*, jfr U 42 och U 189.

O. Celsius anser, att ristningen har utförts av Balle. Detta framgår av en anteckning på hans teckning (i F m 60: 2): »Detta är Bali Korss» samt av en anmärkning i F m 60: 1: »Bali ritning är det. Synes af Korset.»² Vem som har ristat U 732, kan emellertid ej med bestämdhet avgöras.

733. Hässleby, Villberga sn.

Litteratur: B 601, L 677. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 1 (31), Monumenta 4, bl. 17; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 62.

Äldre avbildning: P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta 4 och B 601).

Den skadade runstenen, som sedan länge har varit försvunnen, stod enligt *Ransakningarna* »J Hessleby på Jacob Simanssons Tompt»; den var »1½ al:^r ofwan Jorden». Peringskiölds *Monumenta* 1: »Hessleby tomt frag.» På träsnittet i *Monumenta* 4 finnes bläckanteckningen »Hessleby tomt i Wilberga sochn» (B 601: »Hessleby tomt»; L 677: »Häsleby tomt»). Av Hadorphs och Helgonius' träsnitt framgår, att det stycke av stenen, som vid slutet av 1600-talet var bevarat, utgjorde runstenens nedre del.

Inskrift (enligt B 601):

pīlstan : lit : ris ... n : sun : sin : kupan : tiþkumi : hink

5 10 15 20 25 30 35

þorsteinn(?) let reisa ..., sin gode son. Tidkumi hiogg.

»Torsten(?) lät resa ..., sin gode son. Tidkume högg.»

Till läsningen: Runorna 1—3 **pīl** ha tydligen stått på ett skadat parti; detta anges på träsnittet genom skraffering. Efter 13 **s** var stenen avslagen redan då Hadorph läste den. Inskriften

¹ Uppgiften i *Upplands runinskrifter* I: 2, s. 290 att namnet i båda fallen ristats lika är sålunda oriktig. Felet beror troligen på att L 680 upptar läsningen »Kvikbiarn».

² Det är bl. a. dessa uppgifter, som N. R. Brocman inför i sitt exemplar av *Bautil*, se R 556 a, nr 602. I detta exemplar, som tillhör UUB, finnes på pärmens insida den oriktiga uppgiften, att de »handskrifna anteckningarna äro egenhändiga af Olof Celsius d. ä.».